

'Buiten het bereik der wetten en onstrafbaar...' Studentenjool en studentenstreken omstreeks 1800

De vier heren die in dit verhaal centraal staan, zullen later nog weleens glimlachend hebben teruggedacht aan de streken die zij als student omstreeks 1806 hebben uitgehaald. Het waren Johan Laurens Boreel de Mauregnault (1786-1819) griffier bij de arrondissementsrechtbank te Alkmaar; Reinier Joris van der Gronden (1788-1845), advocaat en notaris te Zwolle, burgemeester van Nieuwleusen, vice-president van het provinciaal gerechtshof van Overijssel en lid van de Tweede Kamer; Isaacq de Brauw (1784-1871) medicus te Woerden en Marinus Constantijn baron van Alderwerelt (later van Alderwerelt Houtuyn), luitenant-kolonel bij de lancers (1783 - 1871).

1. Grootzegel der Senatus Veteranorum Glirium uit 1793, met daarop een rat die wat kaas heeft verschalkt en op de achtergrond enkele studenten die met hun degen een diender verschrikken.

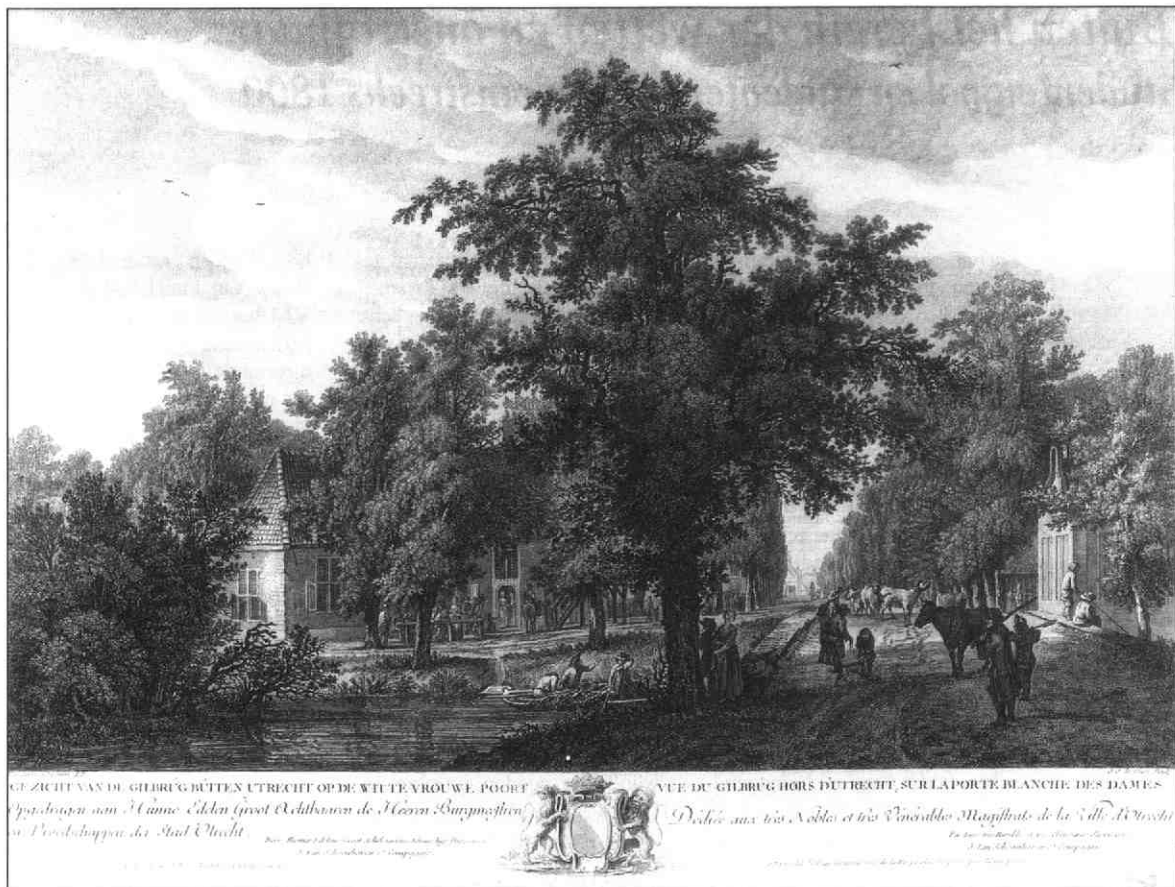
De Brauw was lid geweest van een 'ontgroensenaat'. Het eerste gezelschap dat als zodanig werd 'erkend', was in 1793 ontstaan: de Senatus Veteranorum Glirium oftewel 'de senaat der oude rotten'. Er bestonden toen nog geen echte studentenverenigingen. De heren hadden wel in een aantal koffiehuisen hun eigen stamtafel of waren lid van een sociëteit en soupeerden regelmatig met elkaar. Wie zich bij zo'n groepje wilde aansluiten, moest worden ontgroend door een senaat. In 1806 waren er minstens twee senaten. Die waar De Brauw lid van was, telde 12 studenten. Boreel, Van Alderwerelt en Van der Gronden komen niet op de ledenlijst voor, maar zij behoorden gezien hun gedrag zeker tot de ingewijden. Studenten dronken weleens een

glas teveel. Als zij dan op weg naar huis 'door te veel jeugdige drift vervoerd' werden, kon hun gedrag de spuigaten uitlopen. Boreel bekende later bijvoorbeeld dat hij op zondag 1 juni 1806 omstreeks 19.00 uur 'in al te vrolijke ogenblikken, de onvoorzichtigheid heeft gehad, medeplichtig te zijn aan zodanige dattelheeden, dat hij bij bedaarde overweegingen, zeer wel bezeft tot excessen te behooren'. Net als de andere bovengenoemde heren betuigde hij 'groot berouw en leedwezen'. Het ging ook om heel wat meer dan wat studentikoze kwajongensstreken. Dat blijkt uit de boetes die hun voor hun 'excessen' werden opgelegd: 400 en 500 gulden. Voor zulke bedragen moest menig arbeider een paar jaar werken. Studenten waren wel vaker hinderlijk voor de burgerij. Ze brulden bij nacht en ontij luidkeels hun liederen op straat. En zij gedroegen zich alsof zij 'buiten het bereik der wetten en onstrafbaar' waren, fulmineerde de hoofdschout tegen de vier heren wier wandaden in dit verhaal centraal staan. Zelfs tijdens kerkdiensten waren studenten soms bar hinderlijk als zij luid pratend achter-

in de kerk heen en weer liepen. Maar soms gingen zij te ver en dan greep de overheid desnoods hardhandig in.

Een wandeling langs de Maliebaan

Boreel en zijn kornuiten hadden op 1 juni 1806 rond zeven uur 's avonds met nog een stuk of tien studenten in de Maliebaan gewandeld. Formeel was dat tot 1811 geen openbare wandelplaats, maar er zochten ook burgers verpozing, ondermeer Jan Willekes en Machiel van Zutphen. Zij gingen voor de heren opzij maar dezen liepen 'met zulk een geweld en onbezuisdsheid tegens hunne lijven aan' dat zij bijna omvielen. Willekes had verontwaardigd geroepen: 'Ik denk dat de weg voor mij zoo goed is als voor de Heeren' wat hem een pak slaag had opgeleverd. Ook Machiel kreeg 'een geweldige slag op het hoofd'. Een oude man die beleefd protesteerde, kreeg te horen: 'Scheer je dan maar gauw na de blixem toe' en kreeg een paar klappen. Zijn dreigement dat hij zich bij de professor zou beklagen, werd weggehoond met de mededeling 'dat zij de blixem van de Professooren gaven'. Toen zijn vrouw zich ermee bemoeide, 'deinsden' de studenten af. Zij hadden op hun wandeling al meer moeilijkheden veroorzaakt. Een jongen van 17 had een stomp tegen de borst gekregen toen hij naar hen had omgekeken. 'Waar kijk je na? Je mag geen studenten na zien' hadden zij hem toegevoegd. Na hun botsing met Willekes en Van Zutphen waren zij terechtgekomen voor de herberg Het Boompje bij de Gildbrug. Daar mishandelden zij eerst 'een onbekent vrouwspersoon'. Toen

2. Gezicht op de Biltstraat met de herberg 'Het Boompje'; op de achtergrond de Witte Vrouwenpoort. Ets door J.J. Le Veau naar J. Versteegh (1772). Collectie Gemeentearchief.

de klanten van de herberg zich ermee bemoeiden, ontstond een forse vechtpartij waarbij de heren het onderspit dolven. Eén van hen vluchtte het huis binnen van tuinder Ary Hoveling aan de Biltstraat. Hij was blijkbaar snel weer bijgekomen van de schrik want na wat water te hebben gedronken, vloog hij 'gelijk een woedende mensch' naar buiten, greep een ijzeren spade en wilde met dat moordinstrument de tegenstanders te lijf gaan. Hoveling wist hem de spade af te pakken. Misschien namen de studenten hem deze bemoeizucht kwalijk. In elk geval verscheen er later op die dag, om 23.30 uur, een grote groep bij zijn huis. Ze sloopten het tuinhok, stroomden het erf op en sloegen schreeuwend op de deuren. Toen Ary uit het venster keek, zag hij een aantal 'heeren of jonge lieden meest allen met blanke sabels en deegens gewa-

pend' waarmee zij in het rond sloegen en hakten. Op zijn vraag wat zij wensten, schreeuwden zij dat zij de rechtbank van de stad waren en onderzoek kwamen doen. Ary's vrouw begon toen voor het open bovenraam op een 'blikke tregter' te slaan en moord en brand te schreeuwen. Een buurman die poolshoogte kwam nemen, hoorde hoe er 'aller vreeselijkst en nooit eerder gehoord gevloekt' werd en besloot zich nergens mee te bemoeien. Na een poosje waren de nachtbrakers vertrokken.

Om drie uur 's nachts was het gezelschap bij de herberg teruggekeerd. Zij hadden daar een paar brandewijntjes gedronken en waren na betaling vertrokken. Zij hadden de kastelein gezegd dat hij er verstandig aan had gedaan zich die middag niet in de ruzie te mengen. Daarna was de rust in de buurt teruggekeerd.

Wij kunnen doen wat wij willen

Boreel had zich al eerder misdragen. Op 24 mei was hij met een groepje studenten binnengedrongen in het huis van een apotheker waar hij had geprobeerd een lade uit een kast te nemen. De apotheker had gevraagd wat zij daar deden, waarop hij als antwoord kreeg 'Daar legt jouw geen blixem aan geleegeen, wij kunnen doen wat wij willen, als wij voor bij gaan'. Vervolgens waren de heren vertrokken, onder het dreigement die nacht de ruiten te laten ingooien. Zij hadden eerst nog nauwkeurig het huisnummer genoteerd.

Omstreeks middernacht verscheen er een groep studenten voor de apotheek, die luid *Io Vivat* zongen, aan de bel trokken en met stokken 'geweldig' op de deur sloegen. Apotheker Gaukes greep zijn geweer en vuurde een losse flodder af. Daarop vluchtten de

'Buiten het bereik der wetten en onstrafbaar...'

Studentenjool en studentenstreken omstreeks 1800

3. Nogmaals herberg 'Het Boompje' einde 18de eeuw, ditmaal van de hand van N. Wickart, met op de achtergrond de Gilddbrug aan de Biltsraat. Atlas Munnicks van Cleeff. Koninklijke Verzamelingen Den Haag, met toestemming van H.K.H. prinses Juliana der Nederlanden.

heren, roepend: 'Nu moeten de glazen in, want een hoerhuis heeft geen verschooning te wachten'. Zij waren versterking gaan halen en hadden een poosje later opnieuw veel lawaai gemaakt.

Gaukes had die middag blijkbaar de hoofdschout geïnformeerd, want deze had een paar kleppers opdracht gegeven in die buurt een extra oogje in het zeil te houden. Een aantal studenten had hun toegeroepen dat zij de ruiten gingen ingooien bij Gaukes en optimistisch verzekerd 'je zult mijn bij mijne klooten niet krijgen'. Toen de kleppers een gewerschot hoorden, waren zij naar het huis gegaan waar een drom luidruchtige studenten rondhing. Achteraf beweerden die dat zij plotseling werden beschoten en de kleppers erop af hadden gestuurd.

Wij schijten in 't recht

Bij de verhoren van de vier

studenten en een groot aantal getuigen en slachtoffers kwamen nog meer wandaden aan het licht. Een student had geprobeerd een jongen, die bij de vechtpartij betrokken was geweest, de volgende dag van een koets te trekken, hem met een zweep geslagen en hem vervolgens een steen naar het hoofd gegooid. Eerder dat jaar hadden ze de ijzeren krullen van een koorhek in de Domkerk gesloopt en meegenomen. In november 1805 hadden negen studenten in het holst van de nacht aangebeld bij het koffiehuis van Jumel. Zij dreigden de ruiten in te gooien als hij ze niet binnen liet. Op het dreigement dat zij de wijnkelder zouden openbreken, kregen zij wijn. Vervolgens besloten zij het huis te 'visiteren' en trapten zij tegen de deur van het achterhuis die daardoor werd 'geontramponneerd'. Het was hun om de meisjes te doen, die zij bij een eerdere gelegenheid in het koffie-

huis hadden aangetroffen. De vrouw van Jumel had geklaagd: 'Wel heeren, is dat maar zo gepermitteerd, is er dan geen recht meer in dit land?' Daarop had De Brauw geschreeuwd: 'Wij schijten in 't recht, daar is geen mensch die ons wat doen kan'. De volgende nacht werden de ruiten ingegooid.

Luis blixem

In diezelfde maand raakten studenten midden in de nacht slaags met een paar burgers op de Springweg en drongen zij het huis binnen van een koetsier die daar woonde en zich met de ruzie bemoeide. Het was allemaal begonnen toen zij twee mannen en een vrouw waren tegengekomen en hadden gevraagd waar die heen wilden. Op de vraag of de weg niet vrij was, waren de studenten begonnen de vrouw lastig te vallen en de mannen klappen te geven. De vrouw maakte zich

uit de voeten, moord en brand schreeuwend. De koetsier (het was inmiddels omstreeks half een) was naar buiten gekomen en had geroepen: 'Heeren, het was beeter gedaan dat gij naar huis ging, en die man en vrouw, die geen kwaad gedaan hebben, gerust liet lopen'. Dat was tegen het zere been van de studenten die hem uitscholden: 'Luis blixem, neem jij de Parhij voor dat vrouwspersoon op, stront blixem, wat heb jij er meede van doen?' In de vechtpartij die daarop ontstond, hadden zij hem achtervolgd het huis in en hem daar met hun rottingen 'of liever met hunne knuppels' afgerost. Hij had een ijzeren blaaspijp gegrepen en hun daarmee 'op eene duchtige wijze' van repliek gediend. Gelukkig kwam even later de onderschout binnen die een eind maakte aan het gevecht en de studenten naar buiten dreef. Later die nacht waren zij teruggekomen en toen de koetsier hen niet binnenliet, hadden zij zijn ruiten ingegooid. Een paar weken later was dat opnieuw gebeurd.

In de nacht van 18 oktober 1806 was het ook al mis gegaan. Toen hadden vier studenten een groepje kleppers bedreigd. 'Daar staan zij mooi! Wat zullen zij ze krijgen! en meerdere vaillante uitdrukkingen' hadden zij geroepen. Zij waren met veel lawaai en geschreeuw languit op de straat gaan liggen, hadden schreeuwend over de balie van de Maartensbrug gehangen en waren eindelijk verdwenen.

In februari van dat jaar hadden studenten trouwens een houten tabaksrol weggenomen die als uithangbord aan de gevel van een tabakshandelaar hing. Toen de eigenaar hen achterna kwam, had

één van hen een dikke stok op zijn hoofd kapotgeslagen. Zij hadden bovendien een kleine jongen naar binnen gejaagd, met het dreigement hem dood te slaan. En op 2 december hadden zij tijdens het souper een oude vrouw die voorbij hun raam liep, uitgescholden voor 'oude donderkat'. Een bejaarde heer had geprotesteerd: 'Neen mijn heeren, die vrouw is geen donderkat'. Zij waren toen naar buiten gestoven en hadden de man een pak slaag gegeven. Een paar vrouwen die hem te hulp kwamen, kregen ook klappen. Zij werden ontzet door enkele officieren die toevallig passeerden.

Misschien waren zij ook nog wel betrokken bij de mishandeling van een oude vrouw op de Oude Gracht in de nacht van 2 oktober. Bij een jongere vrouw hadden zij toen 'moedwillig' de muts van het hoofd getrokken. Een jongen die de vrouwen te hulp schoot, werd geslagen en met een mes gestoken. De getuigen hadden één van de heren herkend, maar hij hoorde niet tot ons viertal wier namen telkens weer in de getuigenverklaringen opduiken.

Beschonken

Minstens twee van de vier zijn gearresteerd en gevangen gezet: Van der Gronden en De Brauw. Bij de verhoren ontkenen zij niet dat zij bij 'de meenigte mindere en meerdere misdadige baldadigheeden, en rustverstoringe gedragingen' aanwezig geweest waren. Maar zij hadden er hoogstens 'een klein weinig, doch niet heel erg' aan deelgenomen. Anderen hadden grote sabels bij zich gehad en die getrokken. Zelf hadden zij maar een kleintje gedragen en of zij dat wapen ook had-

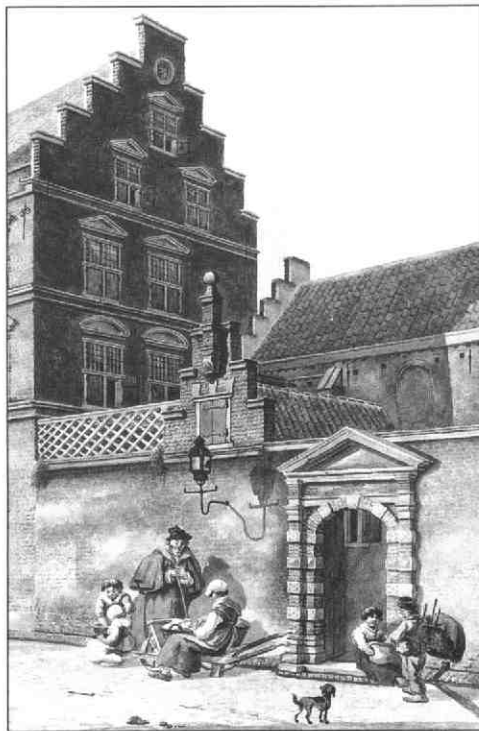
den getrokken, herinnerden zij zich niet meer omdat zij 'zeer beschonken' waren geweest. Zij hadden bij Jumel ook niet echt geprobeerd de deur in te trappen, maar met hun hiel ertegen geklopt, in de hoop dat er meisjes achter zaten die zouden opendoen. In het proces verbaal van een van de verhoren van De Brauw staat: 'N.B.! Zegt naderhand, dat diergelijke historien hervoortkomen dat de jongelui bij den anderen gegeten hebben, wat veel wijn hebben gebruikt, en als dan somtijds iets ongeregeld uitvoeren. Maar de echte belhamels, nee, dat waren anderen geweest.'

Zij ontkenen niet dat Alderwerelt 'veele zogenaamde veroverde stukken, van uithangbordetjes (...) van tijd tot tijd afgebroken van de huizen - daar die bordetjes alhier in de stad zich bevonden' op zijn kamer had. Zij hadden er geen priuken gezien die voorbijgangers van het hoofd waren getrokken en zij wisten ook niet of die tijdens de ontgroeningen werden gebruikt. Zij verzekerden dat de senaat nooit straatschenderij had aanbevolen en overal buiten stond.

Om te voorkomen dat er een rechtszaak tegen hen zou worden aangespannen, hebben de heren schuld bekend en beloofd 'zig voordaan, als een stil en ordentlijk jongeling betaamt, te zullen gedragen'. Maar er kwamen wel rekwesten van hun vaders en voogd aan te pas om de zaak echt zonder proces af te doen. Uiteindelijk hadden zij dingen gedaan die volgens de verordeningen met lijfstraffen konden worden gehonoreerd. Mannen en vrouwen uit het volk gingen voor minder ernstige overtredingen een paar

'Buiten het bereik der wetten en onstrafbaar...'

Studentenjool en studentenstreken omstreeks 1800

4. De achtergevel van Klein Hasenberch met de achterpoort van het oude stadhuis (1817). Hier werden de studenten in hechtenis gehouden. Aquarel door J.H. Verheijen. Collectie Gemeente Archief.

dagen op water en brood. Omdat het Gerecht rekening hield met hun leeftijd en de kringen waarin zij verkeerden, kwamen zij er genadig af. Hun bekentenis getuigde volgens de hoofdschout van eerbied voor de wetten en kon als verzachtende omstandigheid worden meegeteld. Maar de boetes waren hoog genoeg om hen ervan te overtuigen dat niet alle studentenstreken met de mantel der liefde werden bedekt. Voor hun verdere carrière hebben hun jeugdzonden blijkbaar geen gevolgen gehad.

Acceptabele overlast

Omstreeks 1800 droegen de meeste mannen een of ander wapen bij zich en werden veel zaken met geweld opgelost. Degens behoorden nog tot de standaard-

uitrusting van de student. De vaak jonge blagen hoorden vanouds tot de groepen waarvan men wel enige overlast wilde accepteren. Uiteindelijk betekende de aanwezigheid van een universiteit veel voor het aanzien en de economie van de stad. Daarom probeerde het stadsbestuur studenten te lokken door hun bepaalde voorrechten te verlenen. Ook particulieren en ondernemers pikten een graantje mee van de uitgaven die de studenten deden: kamerhuur, feesten, bestellingen bij de ambachtslieden en winkeliers e.d. Als men het risico liep die goede klanten te verliezen, was men bereid een oogje dicht te doen voor hun kwajongensstreken. Het waren vaak nog maar kinderen die niet gewend waren op eigen benen te staan en die hun vrijheid in baldadigheid uitleefden. Als de burgerij er niet te veel hinder van had, konden zij hun gang gaan. Dat zij elkaar daarbij weleens erg kinderachtig konden aanpakken, was hun eigen zaak. Het verhaal van de zestienjarige Martinus Lyclama a Nyeholt is een voorbeeld van de manier waarop de heren ook buiten de groentijd met elkaar konden omgaan. Op 2 mei 1800 volgde hij een college van professor Rossijn. Medestudent Frederik van der Graaff pakte opeens zijn hoed af en gaf deze aan anderen door. Toen hij het hoofddekseel eindelijk terugkreeg, was het helemaal kapotgesneden. Na afloop van het college trok een groep studenten achter hem aan door de stad, luid schreeuwend dat hij een 'bokke reijder' was. Tijdens het college hadden ze 'een papier daar iets op geteekent was' met stijfsel op zijn rug geplakt. Toen een passant dat er af had gehaald,

hitsten zij 'een gemeene opgeschootene jonge' tegen Martinus op, die hem met een stokje een aantal klappen verkocht. Martinus liet proces-verbaal opmaken door de politie, maar kon geen namen noemen van schulddigen. Het jochie was blijkbaar niet opgewassen tegen rituelen zoals ze in de groentijd schering en inslag waren en de zaak verdween in de doofpot.

De heren beschouwden vechten en drinken als kenmerken van studentikoos gedrag. Bij de installatie van ontgroende studenten kregen dezen een bul waarop onder meer het ingooien van ruiten werd voorgesteld als noodzakelijk om de burgerij uit haar dommel te wekken. Op het zegel van de bul staan studenten die met nachtwakers in gevecht gewikkeld zijn.

De gebeurtenissen in 1806 waren dus geheel in overeenstemming met de wijze lessen die ouderejaars studenten de groenen inpeperden. Dat het toen enigszins uit de hand liep, lag waarschijnlijk niet aan politieke, economische of sociale factoren. Die waren niet zoveel anders dan in de voorafgaande jaren. We moeten de incidenten ook niet overdrijven: het ging om een groepje studenten dat als een kwajongensbende een aantal keren lastig is geweest. Op den duur was dat in het verkeerde keelgat geschoten en besloot het Gerecht hen te laten merken dat ook zij zich aan wetten en regels moesten houden. Bij het bepalen van de strafmaat werd wel rekening gehouden met rang en stand, maar de waarschuwing was niet mis te verstaan.

Toestemmend aanzien

Met de constatering dat

studenten straatschenderijen pleegden, suggereert men al gauw dat dit aan de orde van de dag was, terwijl daar nauwelijks bewijzen voor zijn. Ook omstreeks 1800 kwam het hoogst zelden tot een rechtszaak. Behalve het hier beschreven geval hebben burgers nauwelijks processen-verbaal laten opmaken die betrekking hadden op overlast door studenten. Terwijl zij zich over het minste en geringste bij justitie beklaagden. Ik vond, behalve het geval dat hier is besproken, nog maar één zaak tegen studenten in de stapels Crimineele Informatiën en Getuigenverhooren uit die tijd die bewaard zijn in het gemeentearchief. Het ging om twee Leidse studenten die - op 28 mei 1807 om 3 uur in de nacht - betrokken waren geweest bij het wegnemen van een houten tabaksrol. Een Utrechts student, wiens naam zij niet kenden, had daarmee ruiten ingegooid en was daarna weggerend. Zij beiden waren opgepakt en werden (in een lik-op-stuk-procedure *avant-la-lettre*) twee dagen later veroordeeld tot elk 20 gouden dukaten. Omdat zij medeplichtig waren door 'goedkeurend en toestemmend aanzien, en bijwonen van de dadelijkheeden door een derde gepleegd'.

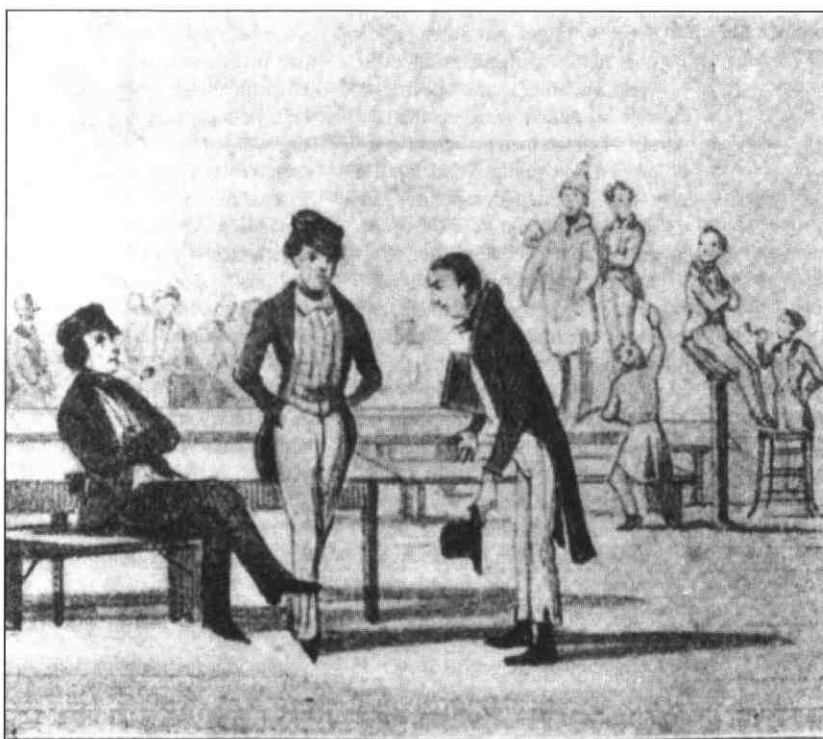
Het ziet er naar uit dat studenten betrekkelijk zelden over de schreef gingen. Als zij regelmatig echte overlast hadden bezorgd, zouden veel meer mensen zich hebben beklaagd. Bij wangedrag tegen personen of goederen door militairen was men er ook als de kippen bij, al wist men dat er weinig kans was op schadevergoeding. Soldaten waren in het nachtelijk duister niet gemakkelijk herkenbaar en hadden ook geen geld om materiële schade te vergoeden.

Hebben de slachtoffers van wandaden door studenten wellicht gezwegen omdat zij wel schadeloos werden gesteld? De heren die toen studeerden, hadden in het algemeen wel een vader of voogd die het verdriet van de burgers met een fors bedrag kon afkopen. De boetes die ons vieraal moest betalen, zijn wellicht bovenop de vergoedingen gekomen die de slachtoffers ondershands kregen toegestopt. Als het niet de gewoonte was dat de schade werd betaald, zouden de burgers wel eens veel minder tolerant geweest kunnen zijn.

Studenten waren lid van de hogere stand; men sprak hen aan met

'Heeren', zelfs tijdens ruzies en woordenwisselingen. Het taalgebruik van de studenten was heel wat minder subtiel. Of zouden in de processen-verbaal de opmerkingen van de burgers gekuist zijn? Maar het geduvel vond meestal 's nachts plaats en dan waren de heren moeilijk te herkennen. Zij bleven heus niet wachten en lieten geen visitekaartje achter op de plaats des onheils. Tijdens de verhoren kwamen ook verscheidene oude onopgehelderde zaken aan de orde: het slopen van een hek in de kerk, het stelen van uithangborden die blijkbaar als gerechtvaardigde buit werden beschouwd.

5. De groentijd.
Afbeelding uit
De Stichtse School-
prent door L.C.
Hora Siccama
(1835).

Groentijd.

'Buiten het bereik der wetten en onstrafbaar...'

Studentenjool en studentenstreken omstreeks 1800

Waarom zouden gedupeerde burgers wel aangifte hebben gedaan als het om onbekende militairen ging en niet als het anonieme 'heeren of jonge lieden' betrof? Misschien vond men dat de overlast die zij veroorzaakten tot de normale verschijnselen in een studentenstad behoorde.

Ongeschikt voor dien post

Van de politie hoefde de burger niet veel bescherming te verwachten. In 1824 klaagde de Gouverneur van de Provincie dat hij B. en W. al een paar keer had 'onderhouden over de weinige en volstrekt onvoldoende activiteit van de policie'. Er werd de laatste tijd veel gestolen en de daders liepen vrij rond. Nu waren er ook nog 'hekkens of baliën bij zeker voornaam ingezetene en vroeger ook bij andere' weggenomen en op straat gesmeten. Krachtig ingrijpen was nodig, vond hij. 'De meeste agenten der policie, zijn lieden ongeschikt voor dien post, en die zich overigens voor zeker nimmer des nachts op de straten vertoonen; de nachtwakers zijn voor een groot gedeelte misschien wel allen afgeleefde en vreesachtige menschen'. De Gouverneur drong aan op uitbreiding van het politiekorps en beter toezicht op de kwaliteit van de mensen, 'opdat eindelijk eenmaal den rustigen ingezetene die veiligheid geniete welke hem bij de wet is gewaarborgt en door eene goede policie moet worden verzekerd'. De hoofdcommissaris toonde zich 'ten sterkste gegriefd' over de klachten van de Gouverneur. Zijn mannen werkten wel degelijk hard, hetgeen onder meer bleek uit de talrijke hoeven die voor de rechter werden gesleept. Inderdaad kwamen er weleens straat-

schenderijen voor. Maar dat kwam niet door de incompetentie van de politie, maar door 'de losbandigheid der alhier studerende jeugd'. Tegen grote en meestal bewapende groepen studenten stond de politie machteloos: er waren acht politiemannen op een bevolking van 35.000. Daarvan konden er in het algemeen maar 5 of 6 patrouilleren. Zij werkten zo hard dat het niet rechtvaardig was ook nog eens van hen te verwachten dat zij nachtdienst zouden doen. En dus was de handhaving van rust en orde in Utrecht 's nachts in handen van de kleppers. Die lieten het werk vaak over aan noodwakers voor zes tot acht stuivers per nacht. Voor zo'n sober loon kreeg men natuurlijk alleen 'de allergeringste en armoedigste menschen'. Het hele politieapparaat moest grondig worden herzien om aan alle ongewenste toestanden een einde te maken.

Studenten liepen dus weinig risico wanneer zij 's nachts de beest uithingen. De kleppers zullen in het algemeen wel uitgekeken hebben voordat zij zich bemoeiden met luidruchtige en gewapende studenten.

In de loop van de eeuw werd de politie beter voor zijn taak berekend en werd het minder vanzelfsprekend dat mannen gewapend rondstapten. De nachtwachten konden daardoor krachtiger optreden, al keken zij in teveel gevallen liever de kat uit de boom. Maar in 1880 hoorde de nachtwacht in wijk I lawaai. Hij ging erop af en zag een groepje jonge mannen, vermoedelijk studenten, met een paal sjouwen en die in de singel gooiën. Volgens de politie kwam zulke baldadigheid hoogst zelden voor. In plaats van zich

erover te beklagen, kon men beter blij zijn dat het maar zo weinig voorkwam, 'en dat nog wel in den groentijd wanneer oude en jonge studenten in een opgewonden toestand een deel van den nacht langs de straaten loopen'.

De kans om ongestraft katekwaad uit te halen, was toen dus minder groot geworden. Maar men bleef tolerant, onder andere omdat je maar nooit wist of de studenten geen wraak zouden nemen. In 1870 bijvoorbeeld durfden omwonenden - 'met het oog op te voorzien baldadigheden' - hun naam niet te zetten onder een rekwest om een einde te maken aan nachtelijke geluidsoverlast. Die werd veroorzaakt door studenten in het café-chantant van J. Voest op de Lijnmarkt. Na sluitingstijd - om 1.00 uur in de nacht - bleven zij daar in de sociëteit zitten. Piano- en vioolspel, 'verschrikkelijke applaudissemerten' en geschreeuw hielden de burgers tot het ochtendgloren uit de slaap. Er waren al kamerhuurders vertrokken. De hoofdcommissaris van politie gaf toe dat het lawaai in de smalle straat op den duur 'niet aangenaam' kon zijn. Maar die ene buurtgenoot, die dapper genoeg was geweest om het rekwest namens de bureu in te dienen, kreeg zijn zin niet. Voest hield zijn vergunning om later open te zijn dan 23.00 uur, maar hij moest om 1.00 uur de luiken sluiten en er mocht na 2.00 uur geen muziek meer worden gemaakt. Wie in een studentenstad woonde, moest ook toen blijkbaar leren leven met wat ongemakken.